

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 420/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej WEBBER LEGAL, s. r. o., Duchnovičovo námestie 1, Prešov, proti II. výroku uznesenia Mestského súdu Košice č. k. K2-44Csp/120/2021-235 z 19. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a ochrany spotrebiteľa podľa čl. 38 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením o nepriznaní náhrady trov za sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania v spotrebiteľskom spore.

II.

2. Sťažovateľka bola ako spotrebiteľka žalovaná dodávateľom o zaplatenie 1 309,90 eur z nesplateného úveru. Žaloba bola zamietnutá a sťažovateľke bola proti žalobcovi priznaná náhrada trov konania. Jej výška bola určená uznesením vyššieho súdneho úradníka z 15. februára 2023 na 521,84 eur, hoci sťažovateľka si okrem toho podaním doručeným okresnému súdu uplatnila aj náhradu za ďalšiu poradu s jej advokátom, o čom ešte 11. januára 2022 predložila potvrdenie.

3. Proti tomu podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté uznesením sudcu tak, že výška náhrady bola po zvýšení odmeny o ďalšiu poradu (86,74 eur) zmenená na 608,58 eur, keď mestský súd uznal, že náhrada trov v tejto časti nebola priznaná opomenutím, keď nedôvodne

nebolo prihladené na sťažovateľkou predložené potvrdenie o vykonaní ďalšej porady a bola jej priznaná odmena a náhrady len za päť úkonov právnej služby: príprava a prevzatie zastúpenia, tri písomné podania a účasť na prvom a jedinom pojednávaní, na ktorom bolo rozhodnuté rozsudkom, proti ktorému nebolo podané odvolanie.

4. Ústavnou sťažnosťou namietaným výrokom tohto uznesenia bolo rozhodnuté, že sťažovateľke sa náhrada trov sťažnostného konania nepriznáva, a to podľa § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Tieto dôvody súd vzhliadol v tom, že k nepriznaniu úkonu právnej služby – ďalšej porady sťažovateľky s jej advokátom došlo nedopatrením, teda nesprávnym procesným postupom súdu, čo spravodlivo nemožno pričítať žalobcovi.

III.

5. Podľa sťažovateľky je namietané rozhodnutie arbitrárne, keďže hoci bola v sťažnostnom konaní úspešná, nebola jej priznaná náhrada trov napriek tomu, že k tomu možno pristúpiť len výnimočne, bez neprimeranej tvrdosti voči strane a bez rozporu s dobrými mravmi. Okrem toho výnimočne okolnosti nemožno vidieť v nesprávosti sťažnosťou namietaného rozhodnutia a toto jej nemožno pričítať, keďže inak by úspešná strana nemala nárok ani na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania. Považuje za nespravodlivé pričítať pochybenie súdu jej, a nie žalobcovi, keď si dôvodne uplatňovala nárok a svojím správaním nedala príčinu na nesprávne rozhodnutie. Okrem toho namieta, že rozhodnutie nie je riadne zdôvodnené. Z toho vyvodzuje porušenie ústavných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

6. Keďže nárok na náhradu trov jej nebol priznaný, došlo podľa sťažovateľky aj k porušeniu jej ústavných práv podľa čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Vzhľadom na to, že v konaní mala postavenie spotrebiteľa, nepriznaním náhrady trov bola nastolená podstatná, spotrebiteľa potencionálne odradzujúca, prekážka pri uplatnení práva na účinné súdne preskúmanie nekalých zmluvných podmienok, pretože v spore úspešný spotrebiteľ musí znášať časť svojich trov právneho zastúpenia. Preto bol porušený čl. 38 charty.

IV.

7. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

8. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémnemu zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

9. Právnym základom napadnutého rozhodnutia je § 255 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Toto ustanovenie upravuje všeobecné pravidlo náhrady trov konania v civilnom spore. V neprospech sťažovateľky bol v konaní pred všeobecnými súdmi použitý § 257 CSP, podľa ktorého súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Aplikácia tejto výnimky vyjadrenej všeobecnou normou obsahujúcou dva relatívne neurčité právne pojmy výnimčnosti a dôvodov hodných osobitného zreteľa vyžaduje od všeobecných súdov zohľadnenie primeranosti dvoch zásahov do práv sporových strán. Na strane jednej ide o právo procesne úspešnej strany na náhradu trov konania spôsobených nedôvodným vedením sporu procesne neúspešnou stranou a na strane druhej ide o právo procesne neúspešnej strany konania na to, aby rozhodnutím o náhrade trov konania nebolo neprimerane zasiahnuté do jej práv. Použitie § 257 CSP teda vyžaduje použitie užšieho testu primeranosti, v ktorom budú zohľadnené práva oboch sporových strán, čo vyžaduje prihliadnutie nielen na pomery toho subjektu, ktorý sa aplikácie tohto ustanovenia dovoľáva, ale aj na pomery toho, ktorý má byť aplikáciou tohto zákonom ako výnimočne aplikovateľného ustanovenia dotknutý.

10. Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že bol zohľadnený osobitný charakter konania, keď súd rozhodoval o sťažnosti ako osobitnom prostriedku nápravy rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka, ku ktorému žalobca ako druhá strana konania žiadnym spôsobom neprispela. Práve táto okolnosť bola jedinou a rozhodujúcou príčinou použitia § 257 CSP. Vzhľadom na to, že bolo rozhodované nielen o právach sťažovateľky, ale aj o právach žalobcu, nemožno takýto prístup považovať za arbitrárny alebo formalistický. To, že žalobca vyčísleniu trov sťažovateľky žiadnym spôsobom neodporoval a bez jeho pričinenia bolo rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka posúdené ako nesprávne, nemožno považovať za takú okolnosť, ktorá by bez ďalšieho neumožňovala použitie § 257 CSP. V tomto prístupe nemožno vidieť znaky svojvôle či arbitrárnosti, keďže prístup zohľadňujúci aj práva druhej strany sporu je nevyhnutným prvkom prieskumu primeranosti použitia výnimočne aplikovateľného pravidla obsiahnutého v § 257 CSP. Rozhodnutie nie je výsledkom svojvôle, v ktorom by absentovala individualizácia, ktoré nesmie smerovať len k pomerom úspešnej strany, ale aj k pomerom druhej strany a celkovému charakteru vo veci už skončeného súdneho konania. Rovnako rozhodnutie nemožno považovať za nedostatočne zdôvodnené, keďže aj zo strohej argumentácie je zrejмый hlavný argument, ktorý viedol k tomu, že sťažovateľke nebola priznaná náhrada trov sťažnostného konania. To vylučuje možnosť porušenia ústavných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. V celkom jednoduchom spotrebiteľskom spore, ktorý si vyžiadal len jedno pojednávanie, všeobecný súd rozhodol o proti sťažovateľke nedôvodne uplatnenej pohľadávke 1 309,90 eur, čo viedlo k náhrade trov jej právneho zastúpenia v čiastke 521,84 eur, resp. po zohľadnení jej ďalšej porady v čiastke 608,58 eur. Pri relatívne nízkej hodnote sporu sťažovateľky nemožno dospieť k záveru, že by nepriznanie trov „sťažnostného konania“, ktorých podstatou bolo v sťažnosti formalizované upozornenie súdu o tom, že opomenul rozhodnúť o jednom z úkonov právnej služby, viedlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Rovnako z priznanej náhrady trov konania, dokonca i vo výške pôvodne priznanej rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka, nemožno dospieť k záveru, že táto čiastka môže byť spôsobilá advokáta odradiť od toho, aby prevzal zastúpenie žalovaného spotrebiteľa v obdobnom prípade. To vylučuje porušenie čl. 38 charty, ktorý politikám Únie prikazuje zabezpečiť vysokú úroveň ochrany

spotrebiteľa. Slovenská advokátska tarifa a predpisy o náhrade trov konania prekážkou zabezpečenia ochrany spotrebiteľa určite nie sú. Preukazuje to aj trhovú záujem advokátov na zastupovaní tohto segmentu účastníkov súdnych konaní bez toho, aby advokát vôbec od klienta žiadal priebežnú úhradu poskytovaných právnych služieb vo výške podľa uvedenej vyhlášky (napr. <https://www.webberlegal.sk/vratenie-usetrenie-urokov-z-poziciiek/?action=vratenie>) s tým, že trovy konania nahradí po priznaní súdom dodávateľ.

V.

12. Na okraj, osobitne s ohľadom na argument sťažovateľky v súvislosti s náhradou trov odvolacieho a dovolacieho konania, a to, že mestský súd rozhodoval o trovách „sťažnostného“ konania, treba uviesť, že ustanovenia CSP o náhrade trov konania sa vzťahujú na jednotlivé postupy všeobecných súdov. Právna úprava náhrady trov konania je obsiahnutá v druhej časti CSP s titulom Konanie v prvej inštancii, a to v jej šiestej časti s titulom Trovy konania. Už z toho možno vyvodiť, že o trovách konania rozhoduje súd prvej inštancie, a to v rozhodnutí, ktorým konanie v jeho inštancii končí, či už rozsudkom alebo rozhodnutím o zastavení konania, odmietnutí podania alebo o schválení zmiery. O iných ako dovtedy vzniknutých trovách konania súdy rozhodujú len vtedy, ak konaniu na súde prvej inštancie nasleduje iné konanie, ktoré súdu výslovne stanovuje, že je potrebné rozhodnúť o jeho trovách. Tak je to v prípade sťažovateľkou zvýrazneného odvolacieho konania podľa § 396 CSP a dovolacieho konania podľa § 453 CSP. V ustanoveniach o sťažnosti ako osobitného prostriedku nápravy nesprávnosti uznesení vyššieho súdneho úradníka však niet žiadnych ustanovení o tom, že by všeobecným súdom bola daná právomoc osobitne rozhodovať o trovách „sťažnostného“ konania. Preto ani zo systematického pohľadu na zákonnú úpravu náhrady trov konania nemožno dospieť k záveru, že CSP predpokladá alebo súdom prvej inštancie stanovuje rozhodovať o náhrade trov sťažnosti po tom, čo o náhrade trov konania prvej inštancie rozhodli v súlade so zákonom v rozhodnutí, ktorým konanie na tejto inštancii všeobecného súdництва končí.

13. Vady konečných rozhodnutí všeobecných súdov majú nielenže rôzne podoby, ale aj po ich právoplatnosti možno predpokladať určité nasadenie strán sporu na uplatnenie ich práv. Napríklad po právoplatnosti sa na účelné uplatnenie práv vyžaduje od strany to, aby svoje trovy konania vyčíslila, alebo ak mieni podať návrh na vykonanie exekúcie, požiadala o vyznačenie právoplatnosti rozhodnutia. Pri vadách rozsudkov, ktoré sa systémovo neriešia opravným prostriedkom, nemožno vylúčiť, že strana bude nútená vynaložiť právne zastúpenie na podanie či už návrhu na opravu chyby v písaní a počítaní alebo návrhu na doplnenie rozsudku. Ani pri týchto prostriedkoch nápravy, na ktoré je funkčne príslušný, rovnako ako pri sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, súd prvej inštancie, zákon nepredpokladá ďalšie rozhodovanie o náhrade trov konania.

14. Je tomu tak preto, že náhrada trov konania sa predovšetkým vo vzťahu k trovám právneho zastúpenia poskytuje v rôznych a pomerne štedrých paušalizovaných schémach, ktoré vylučujú to, aby bolo nevyhnutné stranu odškodňovať za akékoľvek jej nasadenie v súvislosti s uplatnením jej práv. Rozhodovanie o náhrade trov konania nie je cieľom sporového konania, ale zjednodušeným a koncentrovaným nástrojom na zabezpečenie náhrady ujmy, ktorá strane vznikla v súvislosti s uplatňovaním jej hmotného práva ako celku rôznych činností. Preto nie je dôvod na to, aby takáto sprievodná vedľajšia rozhodovacia činnosť všeobecných súdov,

ktoré sa realizuje v jeho prvej inštancii, bola vôbec rozložená do nekonečného množstva rozhodnutí o trovách jednotlivých štádií konania, napríklad aj v súvislosti so sťažnosťou proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Z podzákonnej právnej úpravy sa preto skôr javí, že mestský súd vo svojom rozhodnutí o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nemal ani zákonný podklad na to, aby vôbec o náhrade trov „sťažnostného konania“ rozhodoval. Jeho prístup je skôr produktom myšlienkového sveta podzákonného právneho predpisu – vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ktorej konštrukcie smerujú k tomu, že akékoľvek pracovné nasadenie advokáta, hoc aj s nedohodnutou odmenou, nemôže zostať nezaplatené. To však neznamená to, že každá takáto fikciou určená odmena by mala byť do haliera prenesená na druhú stranu sporového konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu